

Asia: VN/18125/2025

Ehdotus hallituksen esitykseksi taiteen perusopetuksesta annetun lainsäädännön uudistamiseksi

1 § Taiteen perusopetuksen tarkoitus ja tavoitteet

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Terminologia kaipaa tarkennusta:

Nykyisessä laissa käytetään ilmaisua ” taiteenalojen opetus”, uudessa ehdotuksessa puhutaan ”taiteen alojen koulutuksesta”. Käsitteenä "opetus" kuvaa vuorovaikutuksessa (esim. oppilaan ja opettajan välillä) tapahtuvaa toimintaa. Käsitteenä "koulutus" taas on hallinnollisempi ja ohjaa ajattelua opetuksen järjestämisen hallinnolliseen kokonaisuuteen. Valtakunnallisesti esimerkiksi esiopetuksessa ja perusopetuksessa nojataan edelleen opetus-termiin. Opetus-termin käyttö on myös hyvin erottanut esi- ja perusopetuksen mm. ammatillisesta – ja lukiokoulutuksesta. Miksi taiteen perusopetuksesta pitäisi jatkossa puhua koulutuksena?

Lakiehdotuksen 1§ kirjataan ”... tukee oppilaan ... taidesuhteen ja taitojen muodostumista”. Taiteen oppimiseen ja opiskeluun ”taitojen muodostuminen” – muotoilu sopii heikosti, sillä taiteen oppiminen on hyvin aktiivinen, harjoittelua ja harjoitettavuutta vaativa prosessi, jossa oppija on aktiivinen toimija.

3 § Opetussuunnitelma, oppimäärän mitoitus ja laajuus

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti

Oppimäärän mitoituksen kirjaus on epäselkeä ja ongelmallinen: Ehdotuksen perusteluissa sekä ehdotuksia avaavassa luvussa 4 todetaan, että oppilas voisi halutessaan ja koulutuksen järjestäjän niin mahdollistaessa, suorittaa oppimäärän 50 opintopistettä (1000h) laajempaan (1500h). Taiteen perusopetuksen lain tai valtioneuvoston asetuksen luonnoksissa tätä mahdollisuutta ei mainita oppilaan näkökulmasta, laajemmasta oppimäärästä puhutaan vain rahoituksen linjauksissa.

Esityksestä ei siis selviä ketä varten ylimääräinen 500 tuntia on ajateltu. Onko se esimerkiksi syventävään opetukseen vai erityistuentarpeeseen? Kuka lisätunnit myöntää? Saako opiskelija itse valita toteuttamismallin. Ja missä vaiheessa opintoja oma toteutusmalli / oppituntien määrä pitää valita?

Opintojen mitoituksen kirjaus tulisi täsmennetään esimerkiksi toteamalla, että koulutuksen järjestäjä voi päätöksellään antaa oppilaalle mahdollisuuden, mikäli oppilas sitä haluaa, suorittaa opintoja myös 50 ops opintokokonaisuuden täytyttyä.

Tavoitteissa kirjataan mahdollisuudet hakeutua eri taiteenalojen jatko-opintoihin taiteen perusopetuksen opintojen jälkeen. Tässä kirjaus on nykytilannetta heikentävä: taiteen perusopetuksen tulee myös jatkossa antaa valmiudet (ei edistää mahdollisuuksia) hakeutua eri taiteenalojen jatko-opintoihin.

Yleisesti: Lakiehdotuksen kirjauksista syntyy mielikuva, että taiteen perusopetuksen ydin keskitetään jatkossa matalamman osaamisen opintoihin. Edellä mainitulle on myös oma sijansa, mutta sen ei tule viedä tavoitteellisen ja tuloksekkaan harrastamisen mahdollisuutta niiltä lahjakkailta ja potentiaalisilta lapsilta ja nuorilta, jotka tähtäävät taide-alan ammattiin ja/tai jatkokoulutukseen. Tällä hetkellä perusopetuksessa halutaan osaamistakuulla varmistaa tason ylläpitäminen ja oppilaiden osaaminen – miksi kulttuurikentällä mentäisiin toiseen suuntaan?

4 § Kunta koulutuksen järjestäjänä

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

5 § Koulutuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

7 § Koulutuksen järjestämislupa

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

8 § Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

9 § Koulutuksen järjestäminen ja muu toiminta

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

10 § Yhteistyö

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

11 § Vastuutehtävä

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Vastuutehtävään liittyvät kirjaukset vaativat tarkennusta.

Millä perusteella vastuutehtävät jaetaan, ja miten pitkäksi aikaa? Onko jako esim. yksi vastuutehtävä / taideala? Mikäli vastuutehtävä myönnetään vain vuodeksi kerrallaan, kirjatut tavoitteet ovat aikamäärään nähden epäsuhtaiset – esimerkiksi pedagogiikan kehittäminen ei ole vain yhden lukuvuoden pituinen työ.

Vastuutehtävän rahoitus kirjataan katettavan 300000 euron valtionavustuspotista joka nojaa vuosittaisen valtion budjettiin. Mikäli vastuutehtävä myönnetään opetuksen järjestäjälle esimerkiksi kolmeksi vuodeksi, onko rahoituksen katkeamiselle riski kuitenkin vuosittain?

12 § Valtion rahoitus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Rahoitukseen liittyvät kirjaukset vaativat tarkentamista: Lakiesityksessä kirjataan, että opetuksen mitoitus on 50 ops eli 1000tuntia. Rahoituksen puitteissa puhutaan kuitenkin enimmillään 1500 tunnin vos-rahoituksesta. Kuka päättää, ja missä vaiheessa, siitä minkä kokoista opintokokonaisuutta kukin oppilas suorittaa? Onko vastuu oppilaalla vai oppilaitoksella? Myönnetäänkö rahoitus oppituntisuunnitelman vai toteumien perusteella?

Jos oppilas vaihtaa kesken taiteen perusopetuksen opintojen oppilaitosta, kumpi koulu saa rahoituksen – vai siirtyykö rahoitus oppilaan mukana koulusta toiseen?

Lakiesityksestä ei myöskään ilmene millä lakiesitys näkee katettavan sen opetuksen joka toteutetaan 1500 tunnin jälkeen? Tällaisia oppilaita ovat kaikki, jotka tähtäävät taidealan ammattiin- tai jatko-opintoihin? Mikäli opetus jää oppilaiden itsensä maksettavaksi, aiheuttaa se merkittävän jakolinjan oppijoiden lähtökohtien perusteella – halutaanko siis jatkossa että vain etuoikeutettujen perheiden lapset ja nuoret voivat opiskella tavoitteellisesti taiteen parissa? Vai olisiko kuitenkin oleellista muistaa, että Suomen menestyjät ovat nousseet kaikista yhteiskuntaluokista, nimenomaan koulutuksellisen tasa-arvon takia.

Vos-rahoituksen vaikutuksina kirjataan 2% muutokset. Mihin nämä laskelmat perustuvat, ja mikä oppilaitosmalli on ollut laskennan pohjalla? Mikäli rahoituksen painotukset muuttuvat oppilasmäärään ja toteutuneisiin tutkintoihin nojaavaksi, pienemmät oppilaitokset joiden fokuksessa on ensisijaisesti laatu, ei määrä, kärsivät.

Suuret oppilaitokset, joissa oppilaita on tuhansia saavat esityksen mukaan rahoitusta oppilasmäärän mukaan - voiko tämä olla vaikuttamatta ryhmäkokoihin tai oppimisen/opetuksen laatuun?

Vaikuttaa siltä, että esitys tavoittelee opetuksen järjestämisen yhä tiukempaa keskittämistä kaupunkikeskuksiin. Miten tämä edistää esityksen keskeisiä tavoitteita saavutettavuudesta ja koulutuksellisesta tasa-arvosta?

13 § Henkilöstö

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Opetustoimen kelpoisuuksiin ehdotettujen muutoksen, voidaan katsoa laskevan taiteen perusopetuksessa toimivan henkilöstön vaadittavaa koulutustasoa. Ehdotusmuutos on perusteltu tiettyjen alojen ja alueiden näkökulmasta. Tästäkin huolimatta jatkossa tulisi kuitenkin huolehtia siitä, että taiteen eri osa-alueiden opettajakoulutusta kehitetään niin, että pätevää opetushenkilökuntaa olisi jatkossa käytössä riittävästi ja kattavasti koko maassa.

14 § Oppilaaksi ottaminen

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

15 § Oppilailta perittävät maksut

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

On selvää, että jatkossakin maltillisten lukukausimaksujen periminen harrastajilta on perusteltua. Mutta mikäli opetuksen mitoitus toteutuu esitetysti miten huolehditaan siitä, että sitoutuneet ja tavoitteelliset harrastajat (lahjakkuudet) voivat opiskella riittävästi riippumatta perheen varallisuudesta tai asuinpaikasta? Miten toteutuu valtakunnallinen koulutuksellinen tasa-arvo? Mikäli rahoitusta leikataan, lukukausimaksut nousevat väistämättä – tämän myötä vain varakkaista perheistä tulevat lapset ja nuoret voivat harrastaa. Miten tämä edistää saavutettavuutta?

16 § Oppilaan osaamisen arviointi ja todistus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Esitys ei ota kantaa siihen, millä todennetaan 50ops ylittävät opinnot? Jos 50ops oikeuttaa oppilaan saamaan päästötodistuksen – millä todennetaan tuntimäärän yli toteutunut oppiminen? Onko tämä "privaattia" opiskelua ilman mitään virallista todistusta?

18 § Tietojensaanti- ja ilmoitusoikeus

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

19 § Koulutuksen arviointi

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Oppilaitosten tekemä arviointi on perusteltua myös jatkossa, mutta sen koordinointi ”ulkoapäin” tulisi olla selvempää. Nyt oppilaitokset tekevät arviointiaan lähinnä itsenäisesti ja arvioinnin vaikuttavuus jää kysymysmerkiksi.

Arvioinnissa tulisi huomioida myös arvioinnin tavoite; oppilaitosten keskenään vertaaminen on ongelmallista koska opetuksen järjestäjät poikkeavat niin paljon toisistaan. Esityksestä voi lukea kaikuja ammatillisen – ja lukiokoulutuksen puolelta, jossa oppilaitoksia laitetaan eri perustein paremmuusjärjestykseen. Tällaisen oppilaitosten paremmuuslistauksen ei tulisi kuulua jatkossakaan harrastusopetuksen piiriin.

Siirtymäsäännökset (lakiesityksen 22-24 §:t)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Esitys ei kirjaa miten opetuksen järjestäjiä tuetaan siirtymäkausien aikana. Mm. kahden päällekkäisen mallin / opetussuunnitelman kuljettaminen rinnakkain vuosien ajan on iso hallinnollinen haaste ja merkittävä resurssikysymys.

2. Esityksen sisältämä uusi valtionrahoitusmalli. Mitä mieltä olette työryhmän esityksestä:

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Rahoitusmallin suurimmat epäselvyydet liittyvät 1500 opetustunnin rahoittamiseen, valtionosuusrahoituksen laskentaperusteisiin sekä valtionavustusten määrittelyyn.

Ovatko opetustuntien yksikkömäärät 1000 opetustunnin täyttymisen jälkeen samanarvoisia? Kuka määrittelee 1500 tunnin oikeuden? Myönnetäänkö valtionosuusrahoitus oppilaalle vai oppilaitokselle? Mitä tapahtuu kun oppilas vaihtaa tutkinnon sisällä oppilaitosta?

Tuntiperusteisen laskentamallin painottuminen tulosperusteiseen laskentaan, on kaukana taiteen perusopetuksen perusajatuksista, jossa aiemmin painotettiin nimenomaan oppimista, ei tutkintoja. Oppilasmäärään perustuva rahoitus, voi kannustaa koulutuksen järjestäjää korvaamaan opetuksen laatua oppilasmäärällä.

Lähtökohta tulisi olla, että valtionosuusrahoitus mahdollistaa opetustuntien tarjoamisen myös sellaisissa oppilaitoksissa jossa tavoitteellinen harrastaminen vaatii opetustuntien järjestämistä (myös 1500 tunnin jälkeen).

Vastuutehtävän rahoitusmalli on myös epäselkeä; onko rahoitus anottava valtionavustuksista vuosittain erikseen – kehitystyön näkökulmasta vuosi on riittämätön aikamittari. Esityksessä puhutaan määrääjasta tai toistaiseksi voimassaolevasta tehtävästä; annetaanko rahoitus myös toistaiseksi? Esitykseen on kirjattu että valtionavustusten vuosittaisista sitomisista budjettiin. Vastuutehtävään korvamerkitty raha 300000 euroa on myös summana pieni, mikäli jakajia on monta.

20 § Taiteen perusopetuksen opettajan kelpoisuus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Opetustoimen kelpoisuuksiin ehdotetun muutoksen, voidaan katsoa laskevan vaadittavaa koulutustasoa. Ehdotusmuutos on ehkä perusteltu tiettyjen alojen ja alueiden näkökulmasta. Tästäkin huolimatta jatkossa tulisi kuitenkin huolehtia siitä, että taiteen eri osa-alueiden opettajakoulutusta kehitetään niin että pätevää opetushenkilökuntaa olisi jatkossa käytössä riittävästi ja kattavasti koko maassa.

4. Ehdotus asetukseksi taiteen perusopetuksesta. Mitä mieltä olette työryhmän ehdotuksesta:

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Ehdotuksen ydinidea yhdestä oppimäärästä ei palvele taiteen perusopetuksen toteuttamista parhaalla mahdollisella tavalla. Ehdotus myös rikkoo taiteen perusopetuksen ydintä, jossa on keskiössä ollut nimenomaan oppiminen ei tutkintotavoitteet.

Kaksi eri suuruista oppimäärää on mahdollistanut moninaisen harrastajakunnan sekä monipuolisen opetuksen tarjonnan. Ehdotettu malli on tasapäistävä ja pahimmillaan leikkaa harrastusmahdollisuuksia oppimisen molemmista päistä; niin tavoitteellisesta ja kunnianhimoisesta harrastamisesta (tähtäimessä jatko-opinnot tai ammatti) kuin myös matalan kynnyksen harrastaminen (esim. erityistuki, aikuiset, osa maahanmuuttajista jne.).

Rahoitukseen kirjatut uudistukset, jossa mm. oppilasmäärä on rahoituksen perusteena, suurentaa väistämättä opetusryhmiä ja laskee tämän myötä opetuksen ja oppimisen tasoa. Rahoitusmalli ei myöskään huomioi perheiden erilaisia lähtökohtia tarjota lapselleen tavoitteellista harrastamista aina jatko-koulutukseen tai ammattiin saakka.

Esityksen ydintavoitteet, laatu, saavutettavuus ja tasa-arvo, eivät kirjattujen ehdotusten myötä täyty.

Muut kommentit ja huomiot:

Pyydämme, että kommentti aloitetaan viittaamalla työryhmän ehdotuksen lukuun, alakohtaan, kappaleeseen tai pykälään. Jos kommentti ei koske mitään tiettyä esityksen kohtaa, pyydämme, että kommentti aloitetaan sanoilla "Yleinen kommentti"

Esitys kyseenalaistaa voimakkaasti taiteen perusopetuksen pitkäaikaisen ydinajatuksen taideopintojen saavutettavuudesta, laadukkuudesta ja yleissivistävyydestä. Esitys kirjaa tavoitteeseen näitä asioita, mutta muutosehdotukset eivät puolla tavoitteita.

Perus- ja laajaoppimäärä mahdollistivat erilaisten oppijoiden kouluttamisen taiteen perusopetuksen piirissä. Ehdotettu yksi, yhtenäinen, oppimäärä tasapäistää kohderyhmää ja vaikuttaa väistämättä myös tarjottavan opetuksen laatuun. Yksi oppimäärä myös vaikeuttaa sitoutuneen ja tavoitteellisen harrastamisen toteuttamista. Eikä matala tuntimäärä riitä turvaamaan valmiuksia hakeutua jatko-opintoihin. Ammatilliseen tai korkeakoulutasoiseen koulutukseen hakeutuminen vaatii merkittävästi syvempää osaamista kuin 1000 (maksimissaan 1500) tunnin oppimäärä.

Yksiosainen koulutusrakenne vähentää myös kevyempää ja kokeilevampaa harrastamista, leikkaa yleissivistävää osuutta koulutuksesta sekä tekee mahdottomaksi monen pienemmän toimijan opetuksen toteuttamisen tulevaisuudessa.

Esityksen toteutuessa sellaisenaan on vaarana, että taiteen perusopetuksen tarjonta vähenee, koska ruuhka Suomen ulkopuolella toimivien oppilaitosten toimintaedellytykset loppuvat. Haja-asutusalueella korotettuun tuntimäärään ei löydy osaavaa opetushenkilökuntaa tai riittävästi oppilaita. Onko siis tavoitteena keskittää kaikki taiteen perusopetus kaupunki alueille? Miten tämä lisää valtakunnallisella tasolla uudistuksen tavoitteeksi kirjattua saavutettavuutta tai koulutuksellista tasa-arvoa? Ja miten se huomioi väestön monimuotoistumisen? Kansainvälisestikin on osoitettu että taiteen perusopetus voi toimia erinomaisena siltana kotouttamis- ja integroimistyössä. Suuri yhteiskunnallinen epäonnistuminen on jos taiteen perusopetuksen pariin luontevasti integroituvat

väestöryhmät joutuvat syrjään oppimäärän tulostavoitteisuuden, liian kalliin hinnan tai saavutettavuushaasteiden takia.

Rahoitusuudistus keskittyy tulosperusteisiin, jotka eivät aiemmin ole olleet taiteen perusopetuksen rahoituksen mittarina. Tulosperusteisuus on perusteltua korkeammilla koulutusasteilla, jossa tutkintojen suorittaminen antaa mm. ammatissa toimimisen pätevyyden. Esityksestä voi saada sen käsityksen että taiteen perusopinnot yritetään purkittaa samaan muottiin muiden koulutustasojen kanssa. Tulisi kuitenkin muistaa, että kyseessä on täysin erityislaatuinen opetusmuoto, joka vaatii myös muista koulutusmalleista poikkeavan toteutuksen.

Harrastusopinnoissa huomion tulisi tulosperusteisuuden sijaan olla laadukkaassa harrastamisessa, oppijan omien erityistarpeiden ja tavoitteiden kuulemisessa sekä mahdollisimman kattavien valmiuksien ja resurssien turvaamisessa, jotta näihin tavoitteisiin voidaan päästä. Taidekasvatuksen yhteiskunnallisen tehtävän ytimessä tulisi olla nimenomaan sivistyneiden, taitavien ja tasapainoisten lasten ja nuorten kouluttaminen. Kulttuurivastuullisuutta on huomioida eritasoiset oppijat, niin vahvimmat kuin tukea enemmän tarvitsevat, ja kannustaa heitä tutkintojen sijaan saavuttamaan paras mahdollinen lopputulos omiin lähtökohtiinsa nähden. Näihin kaikkiin kohtiin kahden eri opetusmitoituksen malli vastasi ehdotettua uudistusta paremmin.

Rahoitusuudistuksen osatekijät – oppilasmäärään ja tutkintoihin perustuva osuus – voi johtaa opetuksenjärjestäjän taholta oppilasmäärän vastuuttomaan kasvattamiseen, liian suuriin opetusryhmiin ja tätä myötä opetuksen ja oppimisentason väistämättömään laskuun.

Valtionosuusrahoituksen perusteet ovat kirjauksessa myös epäselkeät. Sidotaanko tutkintoon valmistava rahoitus oppilaaseen, vai oppilaitokseen? Toteutuneisiin tunteihin vai tavoitteiden saavuttamiseen? Kun oppija aloittaa opinnot saako hän henkilökohtaisen rahoituksen jonka hän vie mukanaan, jos esimerkiksi puolelta välissä opintojaan vaihtaa oppilaitosta? Vai saako oppilaitos rahan aloittavien oppijoiden mukaan? Vai vain opiskelevien? Vai vain valmistuvien?

Esitys ei ota kantaa siihen, miten oppimäärän ylittävät opinnot tulisi rahoittaa? Jäävätkö nämä opinnot kokonaan oppilaan itsensä maksettaviksi. Entä miten esitys huomioi varhaiskasvatuksen / alkuopetuksen järjestämisen jatkossa? Onko tämäkin kulu tulossa perheiden harteille kokonaan?

Kokonaisuudessaan esitys nojaa vahvasti näkemykseen taiteenperusopetuksen tutkintotavoitteisuudesta. Esitykseen kirjatuilla puitteilla suoritettujen tutkintojen määrä voi lyhyellä aikavälillä nousta, mutta tutkintojen ja osaamisen taso laskee väistämättä. Suomen kokoisella maalla ei ole varaa hukata yhtäkään lahjakasta taiteen osaajaa. Maamme menestys ja nousu nojaavat huippuosaajiin, joiden kouluttaminen edellyttää laajan oppijapohjan opettamista – vain laajalaisesta ja laadukkaasta opetuksen maaperästä voi nousta kulttuurimme tähtiosaajia myös jatkossa.

